

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดระบบสวัสดิการหรือกิจกรรมของวัดแก่ผู้ด้อยโอกาสที่มาพึ่งพิงวัด สวัสดิการหรือความช่วยเหลือที่วัดได้รับจากหน่วยงานต่างๆ และคุณภาพชีวิตของนักเรียนชาวไทยใหญ่ที่เข้าไปรับบริการด้านการศึกษาในวัดป่าเป้า โดยศึกษาจากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนามสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมณะที่ดำเนินกิจกรรมในการช่วยเหลือแก่ผู้ที่มาพึ่งพิงวัด ครูผู้สอนผู้ด้อยโอกาสในโครงการของมูลนิธิวัดป่าเป้า ผู้นำชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้วัด ประธานมูลนิธิวัดป่าเป้าและตัวแทนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่ยึดเอาวัดเป็นแหล่งพึ่งพิง และการสัมภาษณ์เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มของสมณะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสตลอดจนบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อระดมความคิดและค้นหารูปแบบที่จะสร้างระบบสวัสดิการที่เหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า

ความช่วยเหลือของวัดที่ได้รับจากหน่วยงานอื่นๆ อย่างรายได้ของวัดซึ่งได้จากการบริจาคเพราะแรงศรัทธาของชาวไทยใหญ่ที่มาร่วมงานบุญต่างๆ เช่น งานศพ งานประเพณีทางศาสนา จะได้รับจำนวนไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะชาวไทยใหญ่ส่วนมากมีอาชีพขายแรงงาน หาเช้ากินค่ำ และจะมาอาศัยพึ่งพิงบุญวัดมากกว่า ประกอบกับไม่ได้รับความสนใจจากชาวเชียงใหม่ทั่วไป ทั้งนี้อาจมีความรู้สึกแบ่งแยกว่าเป็นวัดของชาวไทยใหญ่

วัดได้ร่วมมือกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจัดส่งครูอาสามาทำการสอนให้แก่นักเรียน เพื่อสอนตามหลักสูตรจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพ โดยทางวัดต้องรับผิดชอบเรื่องค่าใช้จ่ายในการจ้างครูอาสาทำการสอน สำหรับผู้เรียนอีกจำนวนหนึ่งที่อพยพเข้ามาและไม่มีหลักฐานการเป็นคนไทยก็จะเรียนเพื่อรู้เท่านั้น ไม่ได้รับวุฒิการศึกษาใดๆ แต่สามารถนำไปใช้ในการหางานทำได้

คุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสที่เข้าไปรับความช่วยเหลือจากวัดด้านการศึกษา ผู้ที่มาใช้บริการด้านการศึกษาจากวัด ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยใหญ่ที่มีอาชีพด้านขายแรงงาน เช่น เป็นพนักงานโรงแรม พนักงานเสิร์ฟตามร้านอาหาร ยามรักษาการณ์ งานแม่บ้าน หญิงอาชีพขายบริการ แต่ละคนอยากมีความรู้เพิ่มเติมด้านภาษาไทย ที่ส่วนใหญ่พอพูดได้ ฟังได้ แต่ไม่สามารถอ่านภาษาไทยได้ ทั้งนี้เพื่อนำความรู้ไปพัฒนางานอาชีพหรือเปลี่ยนงานที่ทำ เพื่อให้ตนเองมีรายได้เพิ่มขึ้น

กลุ่มนักเรียนชาวไทยใหญ่หลายคนมีจิตความเป็นอยู่แบบไร้ญาติ รู้สึกไม่มีความแน่นอนในชีวิต ต้องพักอาศัยโดยรวมกลุ่มอยู่อย่างแออัดบริเวณใกล้วัด บางส่วนพักอาศัยย่านสันติธรรม สังคมเพื่อนบ้านและสังคมที่ทำงานชอบดูถูกเหยียดหยามในฐานะที่ไม่ใช่คนไทย มักถูกเอารัดเอาเปรียบจากเพื่อนร่วมงาน นายจ้างและคนของรัฐ การเข้าไปทำงานที่ใดก็ตามหากนายจ้างทราบว่าเป็นคนต่างด้าวก็จะถูกกดค่าแรงทันที ในยามเจ็บป่วยจะได้รับการดูแลจากนายจ้าง แต่ไม่ได้รับความปลอดภัยในการใช้ชีวิต เห็นได้จากบุคคลภายนอกเข้าไปติดต่อขอเด็กไปทำงานแต่บางรายกลับถูกล่วงไปข่มขืน ถูกกลั่นแกล้ง บางรายถึงกับเสียชีวิต นักเรียนเหล่านี้มีความรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิต หวาดระแวง รู้สึกไม่ปลอดภัย มีวัดและครูเท่านั้นที่เป็นที่พึ่งทางใจ เจ้าอาวาสวัดป่า

เป่าจึงต้องการบรรจุความรู้เรื่องธรรมะเข้าไปในหลักสูตร เพื่อที่ผู้เรียนได้นำหลักธรรมมาแก้ไขปัญหาชีวิตอย่างมีสติ ได้คิด และมีความสบายใจขึ้น

ข้อเสนอแนะในแนวทางการให้ความช่วยเหลือคือ วัดควรปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับอาชีพของผู้เรียน เช่น การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ สอนทักษะวิชาชีพด้านงานแม่บ้าน งานผ้า และเครื่องแต่งกาย เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าสู่ตลาดแรงงานได้กว้างขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในกรณีที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพอิสระ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง ในขณะที่เดียวกันควรสอดแทรกหลักคุณธรรมจริยธรรมในขบวนการเรียนการสอนด้วย เพราะพระและวัดมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางหรือที่พึ่งพิงด้านจิตใจของผู้ด้อยโอกาสได้ดี สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้นักเรียนชาวไทยใหญ่เข้าสู่ตลาดแรงงานได้ดีและเป็นแรงงานที่ดีของสังคมชุมชนต่อไป